

Vem, da bo moj projekt vzbudil vročo kri, toda pomisliti moramo, da bi bila ta številka šolskih poslopij ostane majhna, nezadovoljna poleg številke vseh onih javnih lokalov, ki so dostikrat nad vse luksurično opravljena in niso namenjeni prosveti, temveč čaščenju alkohola in njegovih bahantini. Mesto raste, prebivalstvo se množi, v sedanjih šolskih prostorih nastaja gnječa do zadušitve. Od kod napredek?

Druge zelo važne ovire so pedagoško didaktičnega značaja in sicer v šolski upravi, v učitelstvu in mladini. Oglejmo si jih! Med vojno je zavladal v šolstvu pravi anarhizem. Vse vojke so odnehale. Učitelstvo se je menialo po mestih, kakor bi ga burja raznašala. Par mesecev tu, par tam, kaj je to zaleglo! Po končani vojni nove selitve križem domovine in ni prišlo do prave stalnosti. Tudi Ljubljana je v tem oziru silno trpela in še danes ni stvar zdravo urejena. Največja napaka se mi zdi to, da ima ljubljansko šolstvo vse preveč provizoričnih in supletskih mest. K uspešnem in solidnemu delu pri vsaki stvari pripomore največ stalnost in zadovoljnost delavca. Neizmerne važnosti je to zlasti pri vzgoji in pouku. Učiteljevo delo je največja umetnost, ker oblikuje človeško dušo. Kip, nad katerim poskušajo trije ali več umetnikov svojo umetnost, se bo končal v spako, ker ni mogoče, da bi imeli vsi umetniki enak nazor, enako tehniko pri ustvarjanju sili. Ali naj dva ali celo več učiteljev pri enem in istem učencu poizkušajo svoje pedagoške, didaktične znanje? Vsa ima svoja pota, svoje posebnosti. Komponente vzgojnih sil in učnih metod so nestalne, odkod naj pride stalen cilj določen rezultat! Otrok ostane v rokavi več učiteljev nekaj poizkusni objekt, ki plača poizkuse z zaostajanjem v vzgoji in pouku. Vzgoja zahteva popolnega poznanja otroške individualnosti po vzgojitelju, da more doseči stavljen si cilje. Konstanten vpliv vzgojitelja na učenca je pogoj napredku. Pri pouku uporablja po sistematično urejenem načrtu one metode, ki mu vsled izkustev donajajo najboljše uspehe. Ali je možno, da se more pogosto menjajoče učitelstvo omenjenih principov dobre vzgoje in uspešnega pouka posluževati? Rečem ne, in še enkrat ne. Neprecenljive važnosti je dalje tudi, da spozna učenec svojega učitelja, da spozna v njem vse one vrline, ki vnamejo v nežnem srcu ljubezen do svojega vzgojitelja. Zaupanje in medsebojna ljubezen je ona tajna sila otroške duše, ki ga privede na svojega vzgojitelja s tako močjo in s tolikim utisom v duši, da ne pozabi do smrti svojega učitelja. Ta ljubezen vse odpušča in zapusti le sled hvaležnosti in udanosti. — Šolske uprave dolžnost je skrbeti, da se učitelstvo kar možno stabilizira. V posameznih zavodih pa naj spremlja isti učitelj(ica) svoje učence od najnižjega do najvišjega razreda. — Gojite in pospešujte mladinsko ljubezen do učitelstva!

Najtežja pregreha, ki se očita danes šoli je ona na didaktičnem polju. Po zrušitvi stare Avstrije je odpadla po večini naših šol nemščina, ki je zavzemala 3 do 5 tedenskih ur. Te ure je dobil materni jezik srbohrvaščina in realije. Naravno bi bilo pričakovati zdatnega napredovanja na didaktičnem polju, toda ni ga v isti meri, kakor bi bilo želeli. Kaj je temu vzrok? Velik del tiči v spredaj rečenih ovirah, še večji vzrok nezadostnega napredovanja moramo iskati v sedanjih učnih načrtih, ki so potrebni temeljite revizije, zlasti glede jezika in realij. Da je bil jezik za časa Avstrije zapostavljen, je samo osebi umljivo; danes pa, ko smo prosti varuštva tlačanov, mora prodreti spoznanje tudi v nas, da je jezikovni pouk materinščine na osnovnih šolah baza vsega našega umstvenega delovanja, vzgoje srca in duševnega poleta. — Nekaj hib pa tiči tudi v učitelstvu samem: Vojna in povojna doba z vsemi svojimi posledicami je oslabilo v mnogih slučajih tudi med učitelstvom ono tankovestnost, in zavest v izpolnjevanju svojih dolžnosti. Ne rečem, da se ne dela, da ni pridnosti, toda resnica je, da se je v mnogih slučajih pojavila neka lahkota, ki ne dopušča pri delu one intenzivne poglobitve, ki jo zahteva ravno delo vzgoje in pouka. Tudi tukaj hočem biti objektivni in krivice nikomur! Vse razdirajoča in uničujoča vojna furija ni šla brez posledic tudi mimo učitelstva. Vojni napori in vse grozote vojne so mogočno vplivale na voljo in energijo, na idealni nazor učitelstva. Borba za eksistenco, slabo gnotno stanje, skrbi in težave so zapustile onim v zaledju mnogo odprtih ran, ki jih bo le čas zacelil. Ali naj učitelstvo, v takem položaju doseže iste uspehe, kakor pred vojno?! Na dlani leži, da ni mogoče in treba bo časa, blagohotnega po-

trpljenja. Razveseljivo dejstvo je to, da se v tej smeri že vse zboljšuje in ni več daleč čas, ko bo stalo učitelstvo izmed vseh slojev popolnoma sveže v prvih vrstah in boju za kulturni pokret našega naroda.

»Kdor ne napreduje, nazaduje« — velja za vse učitelstvo, posebno pa za mlajše in zlasti one iz kurzov hitrega samovara. Mlad učitelj brez dobrega teoretičnega znanja in idealnega poleta ni dovteten za razširjenje svoje strokovne vede, — pogreza se v materijalistična naziranja, izgubi idealna stremjenja in postane sčasoma prej škodljiv, kakor koristen član v vrstah prosvetnih delavcev. Prav velika ovira v našem poklicu so zlasti oni vzgojitelji, ki so postali v sili prve potrebe brez pedagoških študij pomožni učitelji. Težko jim je vzeti kruh, toda treba bo vsekakor nekaj storiti, da se izčisti naše vrste v korist vzgoji, ter ugledu učiteljskega stanu.

Veliko grehov predvojnne dobe se vlačijo še danes po didaktičnem polju. Suženstvo in tlačanstvo predvojnne dobe tiči še mnogim v mozgu in kosteh; strah pred oblastjo, ozkosrčnost, okostenost metod, didaktika brez poleta povzročajo mnogo ovir in napak. Opozorjam tu le na slavne formalne stopnje in formulirane stavke. — Formalne stopnje so znatni odstavek logike — neobhodna potreba je, da jih učitelj pozna, nikoli pa ne smejo biti učitelju trapilo na didaktičnem polju. Formulirani stavki v absurdnem izvajanju postanejo smešni didaktični izrodek, ki je oče otopenosti mišljenja. Formulirani stavki, kakor so se zahtevali, so dovedli pouk do šablone in po degradirali deco na stališče opic. — In vendar imajo formulirani stavki v jezikovnem oziru velik pomen, od njih je zavisen pravilen govor lepo izražene, poglobitve misli. Bistvo formalnih stopinj bodi učitelju vzor logičnega postopka na didaktičnem polju — formulirani stavki le primera, kako navajaj mladino izraževati misli. Oboje pa naj služi učitelju pri pouku za poglobitev otroškega mišljenja. Zdi se mi, da je na didaktičnem polju velika ovira tudi to, da se učitelstvo premalo briga za poglobitev učne snovi ter za temeljito razmišljanje, ki je podlaga trajni osvojitvi učne snovi in splošnemu napredku. Ne rečem, da se učitelstvo ne potruditi, mnogo morebiti celo po nepotrebnem preveč, toda ponajvečkrat se ne seže v globokost; tako delo je duševno pleskanje, navidez lepo, dobro, a po vsebini in globočini — bog se usmili. — Mnogo jih je, ki delajo po učni morali in izkušnjah predvojnne dobe — ne za mladino, ne za življenje, temveč za nadzornika. Nadzornik, ime, ob katerim je mnogim zadrževalo po mozgu — ne sme biti več učitelstvu strašilo, kakor v predvojni dobi. Imamo nadzornike, ki niso valpeti tiranov, to so jugoslovanski nadzorniki, katerim mora biti skrb za dobro šolstvo in dobrobit učiteljsva »suprema lex«. Ne slepimo več drug drugega, resnici je reba pogledati v obraz. Proč s tistimi paradnimi izdelki, proč z vsjo šaro, ki bi utegnili olepšati in v boljši luči pokazati to, kar smo dosegli s pridnim in vestnim delom! V spoznanju resničnega položaja na didaktičnem polju bomo mogli najti boljša pota in metode za pouk. — In slednjč, ko govorim o novi taktiki in novih metodah, pripomnim takoj, da nikakor ne mislim v tem primeru na ono eksperimentalno didaktiko, ki se je odlikovala v stari Avstriji po svoji opičji glorioli. Danes dobro — jutri zavrženo. Mnogo se je reformiralo, mnogo preizkušalo in mnogo zavrglo, ker se je brez premisleka uvedlo. V 30 letih mojega službovanja sem doživel brezštevilna poizkusev, od katerih je le majhen procent obveljal. Tudi to je ovira v napredovanju. Uvedbe novih metod in novih potov morajo bazirati na trdni podlagi — le tedaj bodo blagodejni pospešek na polju didaktike.

(Dalje prihodnjč.)

Iz Jugoslavije.

— **Državni izpit na konservatoriju v Ljubliani** so napravili sledeči tovariši(ce): Emil Adamič in Ado Gröbmng, oba z odlično, nadalje Ervina Ropasova, Frida Spetzlerjeva in Minka Zacherlova. Vrlim našim tovarišem in tovarišicam iskreno čestitamo!

— **Imenovanje.** V zadnji seji viš. šol. sveta šta bila imenovana tudi Julij Sevnik, učitelj v Dramljah in učiteljica Adela Železnikova oba na Vranskem.

— **Tovariši (ce) — maturanti (nje) ljubljanskega učiteljskega iz 1. 1902** se opozarjajo na poziv v Učit. tovarišu z dne 22. junija t. l. glede sestanka o priliki praznovanja naše dvajsetletnice. Prosim, da izreče vsak, kdor izmed tovarišev-sošolcev tega še ni storil, svoje mnenje z ozirom

na kraj čas in udeležbo; kajti določeni dan t. j. 11. avgust je pred durmi. Prijave in predlogi naj se vpošlejo na tov. Gruma Ljubljana — Zalokarjeva ul. 13. Na svidenje! Zdravo!

— **Študentske učiteljice.** »Jugoslavija« poroča: Začetkom prjhadnjega šolskega leta pošle ministrstvo za prosveto 16 učiteljic na Čehoslovaško, ki naj tam nadaljujejo svoje nauke. Pravico do natečaja za to nadaljevanje študij imajo vse stalne učiteljice, ki so položile praktični izpit in ki ne služujejo več kot deset let. Prijavit se morajo najkasneje do 15. avgusta.

— **Pokrajinska obrtna razstava v Mariboru.** (Od 8.—17. septembra.) Dovolj razstavnih predmetov. V svrhu pravočasne opreme razstavnih prostorov je nujno potrebno, da se dostavijo razstavnih predmeti (izvzemši vrtnarstvo) najkasneje do 3. septembra na razstavni prostor. Posebej pa še opozarjamo vse razstavljenice, da pozneje došli predmeti ne pridejo več v poštev za ocenitev nagrad in diplom. Zato prosimo vse obrtnike v tem pogodu posebne točnosti. Za prenočevanje tujcev bo skrbel stanovanjski odsek razstavnega odbora, ki je te dni začel poslovati. V vseh stanovanjskih zadevah se je obratiti izključno na ta odsek, da se na ta način prepreči odiranje tujcev in ohrani mesto na dobrem glasu. Pri naročilih je natančno navesti dobo, za katero se želi stanovanje, ter število sob oziroma postelj. Za časa razstave bo vršil stanovanjski odsek permanentno službo na kolodvoru in v svoji pisarni Aleksandrova cesta 22. Delo na razstavnem prostoru se je te dni pričelo in lepo napreduje. Pričela se je zgradba paviljonov za vrtnarski oddelek in za vinsko razstavo. Ograja v Prešernovi in Razlagovi ulici z velikimi reklamnimi ploščami bo te dni izgotovljena. Vsa pojasnila glede razstave dale pisarna razstavnega odbora na Aleksandrovi cesti št. 22. kamor se je obratiti bodisi pismeno ali ustmeno.

Vestnik meščanskih šol.

— **Kongres učiteljsva meščanskih šol v Zagrebu.** V dneh 5., 6. in 7. julija t. l. so se zbrali naši tovariši iz vseh pokrajnih držav, da bi se spoznali, utrdili medsebojne vezi in prvokrat združeno manifestirali za svoje pravice in za razvoj meščanske šole. Vsa zborovanja so potekla v slogu, mirno in samozavestno. Na predzborovanju dne 5. julija je bil določen dnevni red za glavno zborovanje, ki se je pričelo dne 6. julija točno ob 9. uri. Udeležba je bila nepričakovano velika, celotno do 250 delegatov in delegatij, med njimi 50 iz Slovenije. Kongres je otvoril najstarejši društveni predsednik Mita Đorđević iz Novega Sada, ki je po iskrenem pozdravu predlagal izvolitev Josipa Kovačevića predsednikom kongresa. Nato se je razvijalo delo po načrtu, ki je bil določen v predzborovanju. Mita Đorđević je razpravljal o potrebi čim ožje organizacije. Zborovalci so sprejeli njegove resolucije o ustanovitvi in organizaciji »Saveza« vseh društev soglasno, zakaj edini nasprotnik, ki je hotel govoriti v imenu vseh pokrajn, pa ni imel od nikoder pooblastila, je pobeignil s svojim drugom ob navdušenem pleskanju ostalih složnih tovarišev in tovarišic. Prav je pripomnil predsednik, da taka manjšina ni manjšina ampak — ničla. Na drugi točki dnevnega reda je bila razprava o resolucijah, ki zahtevajo takojšnje sprejetje zakona o meščanskih šolah, ureditve našega položaja in ureditve raznih perečih vprašanj, ki se tičejo meščanske šole, nje učiteljev in učencev. S požrtvovalno pridnostjo je zbral poročevalec Kovačević ogromno gradivo in ustvaril niz resolucij, ki so jih sprejeli zborovalci vse do poslednje. Nato je slela razprava o načrtu zakona za meščanske šole in o enotnem učnem načrtu za vso državo. Poročevalec Aleksander Nadjuvinski je predlagal resolucijo, da naj se za vso državo uvede učni načrt, ki bo omogočal posameznim pokrajnam prosto gibanje in razmah po lastnih potrebah. Tudi v tem vprašanju so bila mnenja zborovalcev enotna. Ker je v tem potekel čas in je bilo treba glavno delo kongresa opraviti v zaokroženem, nepretirganem zborovanju, je zadnji poročevalec Drag. Humek znatno okrajšal svoj referat o listu, ki bi služil interesom meščanske šole in nje učiteljsva. Očrtal je gospodarsko stran lista in navedel pogoje za njega ustanovitev in obstoj. Zborovalci, ki so izvečine vztrajali pri zborovanju vse do konca, so enodušno pozdravili izdajo skupnega glasila. Na predlog predsednika je bil sestavljen odbor, ki bo ukrenil vse potrebno za izdajo lista. V tem odboru je med

drugim tudi profesor pedagog. vis. šole v Zagrebu dr. Jure Turčić, ki je bil vse do konca na našem zboru. Tako je potekel kongres ob živem zanimanju in sodelovanju navzočih. Debate so bile sicer tuintam ostre a vseskozi dostojne. Parlamentarni značaj zborovanja je ostal vse do konca neizpremenjen. Kdor pozna kongrese in zborovanja v Zagrebu in sploh doli na jugu, ta ve, kolike vrednosti je to za našo stvar. Popoldne in še pozno v noč so imeli opravila zapisničarji. Ostali zborovalci so se v posameznih skupinah razšli po Zagrebu, da si ogledajo njega znamenitosti, ki jih ni malo. Meni je ostala v živem spominu deška meščanska šola v Kaptolu, ne radi razstave risb — v tem pogledu smo nekoliko dalje — ampak radi krasne šolske delavnice in razstave deških ročnih del. Do 8. ure zvečer smo se sešli na vrtu Kola, kjer so nas zagrebški tovariši ljubeznivo pogostili. Drugega dne, v petek 7. julija so nekateri tovariši nadaljevali ogledovanje Zagreba, v učiteljsku je pa vse do 2. ure pop. zboroval glavni odbor Saveza in odsek za izdajo stanovskega lista. Večina zborovalcev se je popoldne razšla. Dvajsetorica tovarišev in tovarišic iz Vojvodine pa je krenila v Slovenijo, kjer so si ogledali prihodnjega dne Ljubljano, predvsem Učit. tiskarno, muzej, Tivoli, razgled z Grada in še marsikaj. Naše društvo je pripravilo ljubeznivim tovarišem in tovarišicam skupen obed. Ob tej priliki jih je v toplih besedah pozdravil tovariš Luka Jelenc, odgovoril mu je pa naš »očka« Mita Đorđević. Popoldne so se odpravili vojvodinski tovariši na Jesenice. Njih navdušenje za našo »lepo Slovenijo«, vzorno obdelana polja in sinje gore je bilo nepopisno. Na Jesenicah je bilo še toliko časa, da smo ogledali krasno razstavo v tamošnji meščanski šoli, nato nas je tovariš Magerl razvrstil po stanovanjih. Pri večerji smo si še povedali mnogih lepega in tudi zapeli smo po stari jugoslovanski navadi. Drugo jutro pa skozi Vintgar na Bled! Ej, lep je bil ta dan za nas vse, le žal, da je bil le zadnji. Že na Bledu smo se deloma razšli. Zadnje slovo od kongresa in od Vojvodincev je bilo pozno ponoči v Ljubljani, kjer sem moral »očki« Miti trdno obljubiti, da pridejo slovenski tovariši in tovarišice ob priliki kongresa v Vojvodino, kjer sicer ni naših planin, so pa prav taka srca jugoslovanska. Pripravimo se, zakaj časa imam dovolj. Prihodnji kogres je v Ljubljani, potem pa mogoče v Novem Sadu.

Vestnik učit. ženskih roč. del. in gospodinjstva.

»ŽENSKA ROČNA DELA IN UČITELJICE«.

(Piše: R. S.)

(Dalje.)

V ljudski, meščanski šoli, ter na učiteljsku smo se učile učence mnogo raznovrstnih vezenin. Pričele smo v 3. s. l. z vezenjem v križcih, Temu je sledilo Hardang in Holbein-vezenje, filet, gobelin, tapeserija, Belo vezenje se je zelo natančno gojilo in seznanili so nas s pre mnogimi metodami tega dela v platnu, batistu. Izdelovale smo čipke na tulu, pointe-lace čipke, beneške vezenine itd. Tudi šarenovezenja na suknu, svilu, usnju in baržunu, relief in gladko z vsemi močimi ubodi in okraski smo se lotile. Pri zlatovezenju smo imele priliko učiti se vseh starih tehnik tega vezenja. Nazadnje sem izdelala malo sliko v agovituri no nekem pastelu. Dosti dela in vendar nam je bilo veselje poleg študiranja. Domačega dela, vezenja mojega naroda, tega pa ni nihče nikdar omenil.

Da uči osnovna šola po deželi te razne metode in tehnike vezenja je nemogoče, a da seznanji učence z metodo, ubodi in tehniko domačega narodnega vezenja, je njena dolžnost.

Tuici so spoznali lepo našo domačo industrijo krasoto motivov na narodnih nošah in umetniških izdelkih. Knjiga: **Lai. Ornamente südslavischer Haus- und Kunstindustrie**, izdana v Zagrebu 1878—83 v 20 zvezkih je vzbudila zanimanje in občudovanje v inozemstvu.

A na naših osnovnih šolah po deželi se je začelo le v najnovejši dobi tu pa tam izdelovati kako vezenje v narodnem slogu in duhu. Vendar začetek je storjen in to je važno. Z zbiranjem narodnih motivov nas podpira lepa Sič-ova knjiga. Z izdelovanjem narodnih vezenin se pečajo obrtne šole, zasebne šole ž. r. d., ter zadrage. Ko se bo v tem delu združilo ženstvo cele države, bomo šele spoznali, koliko lepega, koliko umetnosti živi v našem narodu.

Vendar mora osnovna šola precizirati delo, katero ji nalaga narodna umetnost.